

פרשת נצבים

מאמר ע

התחדשות

"אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם וקניכם ושומריכם כל איש ישראל" (דברים כט, ט).

וברש"י: "מלמד שכנסם משה לפני הקב"ה ביום מותו להכניסם בברית". יש להבין, למה היו צריכים ישראל להכנס שוב בברית עם ה', והלא כבר כרת עמהם ברית בסיני, וכמו שכתוב: "ויאמר הנה אנכי כורת עמך ברית" (שמות לד, י).

כעין זה יש להקשות במה שמצינו אצל יהושע: "ויאסוף יהושע את כל שבטי ישראל שכמה ויקרא לזקני ישראל ולראשיו ולשפטיו ולשטריו ויתיצבו לפני האלקים: ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר ה' אלקי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים" (יהושע כד, א-ב). "ועתה יראו את ה' ועבדו אתו בתמים ובאמת והסירו את אלהים אשר עבדו אבותיכם בעבר הנהר ובמצרים ועבדו את ה': ואם רע בעיניכם לעבד את ה' בחרו לכם היום את מי תעבדון אם את אלהים אשר עבדו אבותיכם אשר בעבר מעבר הנהר ואם את אלהי האמורי אשר אתם יושבים בארצם ואנכי וביתי נעבוד את ה'" (שם יד-טו).

והדברים תמוהים, איך העמיד יהושע לפני העם בחירה חדשה לבחור באיזו עבודה הם מעדיפים יותר, והלא מושבעים ועומדים הם מהר סיני להיות בברית עם ה', ואיך יכולים להשתחרר מהתחייבותם?

כן מצינו אצל שמואל שאמר לבני ישראל: "ועתה התיצבו ואשפטה אתכם לפני ה' את כל צדקות ה' אשר עשה אתכם ואת אבותיכם" (שמואל א, יב, ז). וברש"י: "ואשפטה אתכם - אתווכח עמכם". ובמצודת דוד פירש ז"ל: "ועתה - רצה לומר הואיל וידעתם, עמדו ואתווכח עמכם על כל צדקות ה' וכו' ר"ל ניצחון הוויכוח יהיה עם הצדקות". שמואל העמיד את העם לפני הברירה -

את מי הם רוצים לעבוד, והתווכח עמהם אם מוכנים לעבוד ולהאמין בה'.
 ואף בזה יש להבין, כלום היתה לכלל ישראל הזכות להפטר ממחויבותם כלפי
 ה', והלא מושבעים ועומדים הם מכבר?

צריך כל אדם התחדשות בעבודתו הרוחנית

ויש לבאר, דהנה אחת מחולשותיו של האדם המפריעה אותו מלעלות
 למדרגות יותר נעלות היא עבודתו מתוך ההרגל בהישגיו הרוחניים אשר כבר
 רכש לעצמו. כדי שהאדם יתעורר לשאיפות חדשות להמשיך בעלייתו, מוכרח
 שישתדל לחדש ולרענן בקרבו את הכרותיו אשר כבר זכה בהם, ויכניס בתוכן
 חיות חדשה כאילו הכיר אותן רק מעתה - אז תהיינה אצלו כיצירה חדשה
 ויתעורר מכוחן לשאוף לעלייה עוד ועוד.

התחדשות כזו של הרכוש הרוחני שבאדם הכרחית לא רק לאדם הפשוט,
 אלא גם האדם הגדול אשר כבר השיג הכרות גבוהות ועמוקות באמונה ובטחון,
 ביראה ואהבת ה' - גם הוא צריך תמיד לקבל על עצמו התחדשות כזו שתביאהו
 לשאוף להכרות וסגולות חדשות ונעלות יותר.

וכן מצינו שבקש דוד המלך ע"ה: "לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון
 חדש בקרבי" (תהלים נא, יב), הרי דלמרות היותו חזק באמונתו הטהורה, וגיבור
 אמיץ בביטחונו בה', מכל מקום ביקש שלבו ייטהר מכל שמץ רע ויזדכך עד
 כדי בריאה חדשה - כאילו נוצר רק עכשיו. מלבד זה הוסיף לבקש: "ורוח נכון
 חדש בקרבי" - שהרוח שכבר קיימת בקרבו תתחדש בטהרה וקדושה.

ללא התחדשות לא די שאינו מתעלה גם מפסיד המעלות שכבר השיג

ועוד נראה, שבלי חידוש זה נאבדים לאדם הכוחות והסגולות שזכה אליהם
 מכבר, ולא רק שכוחותיו הפועלים באופן אוטומטי ומשורש ההרגל אינן
 מביאות אותו לתכלית הדרושה, עוד מאבדים הם את המטרה ונעשים לו לרועץ
 ומביאים עליו מכשול.

"ויאמר ה' יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני
 ותהי יראתם אתי מצות אנשים מלומדה: לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה
 הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבניו תסתתר" (ישעיה כט, יג-יד).

הנביא אינו אומר שלא היתה בהם יראת שמים, דאדרבה, ממה שאומר "ותהי יראתם אותי" משמע שכבר היתה בהם מדת היראה, אלא שהיתה טענה עליהם שהיראה היא מתוך הרגל ובלא רוח חיים, בלי חידוש והתרעננות. יראה כזו מביאה את האדם לידי עונש מר וקשה - "ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבونی תסתתר". חכמתם ובינתם שכבר היו אצלם לקו ואבדו.

לפי זה יבואר לנו ענין כריתת הברית של ישראל עם ה' טרם הסתלקותו של משה. ברש"י כתוב: "דבר אחר אתם נצבים, לפי שהיו ישראל יוצאין מפרנס לפרנס ממשה ליהושע, לפיכך עשה אותם מצבה כדי לזרזם וכן עשה יהושע וכן שמואל התייצבו ואשפטה אתכם, כשיצאו מידו ונכנסו לידו של שאול". באופן הפשוט יש לבאר בדבריו שהוצרכו ישראל לזירוז זה מאחר שנכנסים הם תחת מנהיג חדש, יתכן שייחלש בהם ענין הציות אליו. נמצא אם כן שסיבת החיזוק הוא חילוף ההנהגה, שלפעמים מתרשלים בקבלת מרות המנהיג החדש.

אוצר החכמה

אולם לפי דברינו יש לבאר, דלמרות שכבר היו קשורים עם ה' בברית, מצא משה רבינו לנכון לחדש הקשר ולהעבירם שוב בברית, כדי שהתקשרותם לה' תהיה חזקה אמיצה ורעננה. נמצא שסיבת החיזוק הוא מצד בני ישראל עצמם, שטעונים התחדשות ורעננות בעצם הברית עם ה'.

ולפי זה נוכל להבין את הצעתו של יהושע לעם ישראל, ואת וויכוחו של שמואל אתם. רש"י הנזכר מוסיף: "וכן עשה יהושע וכן שמואל התייצבו ואשפטה אתכם כשיצאו מידו ונכנסו לידו של שאול". והיינו דמעשיהם של יהושע ושמואל היו כאותו המעשה של משה רבינו בכריתת הברית השניה. לא היתה בזה בחירה חופשית אם לה' אם לבעל, אלא התעוררות לחידוש הקשר בין ישראל לקודשא בריך הוא. יהושע ושמואל רצו להכניס בקשר של ישראל עם ה' חיות ונשמה כדי שכל מעשיהם של ישראל יהיו מתוך הכרה את מי הם עובדים ולא מתוך הרגל שאינו נושא פירות ואינו מביא ברכה.

בכל יום יהיו בעיניך כחדשים

"והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך" (דברים ו, ו). וברש"י: "שלא יהיה בעיניך כדיוגטמא ישנה שאין אדם סופנה, אלא כחדשה שהכל רצין

לקראתה". יש להבין למה אנו צריכים לקבל עול מלכות שמים פעמיים בכל יום, והלא מושבעים ועומדים אנו מהר סיני.

ולפי המתבאר יובנו הדברים. אין די במה שאנו נמצאים כל העת תחת העול ומושבעים ועומדים מהר סיני, אלא מן ההכרח בתמידות לקבל עלינו מחדש עול מלכות שמים ועול מצוות בכדי לעורר ליבנו לרוממות, ושלא יהפך לדבר מורגל. "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך", ולימדונו על זה רבותינו ז"ל "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים", כי רק על ידי זה יוכלו להשפיע עמוק. ולא די בפעם אחת ביום, אלא הצריכה התורה לקרא קריאת שמע פעמיים בכל יום, בבוקר ובערב, כדי לחדש בנו עול מלכות שמים בתמידות ללא הפסק.

וזה ענין המלכות בראש השנה, דאיתא בגמרא: "אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם" (ראש השנה ט"ז, א). ביום זה צריכים להרגיש מחדש מלכות ה' על כל העולם על ידי שנחדש זאת בקרבנו. וכאשר נחוש ונרגיש שרק ה' הוא מלך על כל העולם, אזי נתפלל ונבקש שבמהרה יגיעו כל באי העולם להכרה זו.

לצורך תשובה צריכים התחדשות

"השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם" (איכה ה, כא). בפשוטו יש לבאר דזו בקשה מאת ה' לאחר שחזרו בתשובה שיהא הקשר בין כלל ישראל לקודשא בריך הוא כמו שהיה קודם החטא.

ויש לבאר באופן אחר. מלבד התנאים הנדרשים לתשובה, חרטה, עזיבת החטא, וקבלה לעתיד - זקוק האדם לחידוש בכדי לאמת דרכו ולעלות על הדרך הישרה. כי למרות שעזב האדם את חייו הישנים ומוכן כעת להתחיל בדרך חדשה - אין בכוחותיו די כדי לבצע את תשוקתו לטוב, מלבד שכבר נרדמו לו הרגשיו למהות הטוב והמועיל. לכן מבקש הוא מאת ה' כוחות חדשים והתעוררות לטוב, בכדי שיוכל לעבדו כפי רצונו.

גם הבריאה נבראה באופן המצריך התחדשות תמידית

ובאמת כח ההתחדשות שיש באדם שורשו בהתחדשות התמידית של הבריאה, כי למרות שהעולם נברא בששת ימי המעשה, אין הבריאה מתקיימת

בכח היצירה הראשונה, אלא השי"ת מחדשה תמיד ונותן לה כח חדש להמשיך את קיומה. וכמו שאומרים אנו בתפילת שחרית: "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית".

^{אוצר החכמה} כח התחדשות מיוחד ישנו בראש השנה, וכמו שאומרים בתפילה: "זה היום תחילת מעשיך זיכרון ליום ראשון". כמו שהבריאה נתחדשה ביום הראשון שלה, כך היא מתחדשת ביום ראש השנה. התחדשות זו של הבריאה היא למעלה מהבנתנו. "חוק לישראל הוא" - לעם ישראל הוא כחוק, אבל "משפט לאלקי יעקב" - זו היא דרך ההשגחה של מהלך הבריאה, שהיא מתחדשת כדי לתת לה חיים רעננים (בשם האריז"ל)

איתא בפסיקתא: "דבר אחר שובה ישראל עד ה' אלקיך [משל] לבן מלכים שהיה חולה, אמר הרופא אם יאכל ^{אוצר החכמה} מן החפץ הוא מתרפא. היה הבן מתיירא לאוכלו. אומר לו אביו תדע שאינו מזיקך, הריני אוכל ממנו. כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל מתביישים אתם [לעשות] תשובה, הריני שב ראשון, שנאמר: כה אמר ה' הנני שב. ומה מי שאין לו חטא ולא סרחון חס ושלום אמר הנני שב, בני אדם על אחת כמה וכמה צריכים לעשות תשובה ולבא אצל הקדוש ברוך הוא. שובה ישראל עד ה' אלקיך" (פסיקתא רבתי פיסקא מד - שובה ישראל)

דברי הפסיקתא מרפסין איגרא. איזו תשובה שייכת אצל הקב"ה. הלא ענין התשובה היא שהחוטא שב מדרכו הרעה ומיטיב מעשיו, וענין זה אינו שייך אצל הקב"ה כלל.

ויש לבאר דאין כוונת המדרש לענין תשובה מחטא, אלא לענין כח החידוש הדרוש לאדם כדי שיוכל לשוב לדרך הטוב והנכון אחר שנרדמו כוחותיו מחמת הבושה. כלפי זה אומר הקב"ה, דכמו שהכנסתי בבריאה הנהגה שהיא תתחדש בכל יום בכוחות חדשים עם תיקונים חדשים, כן הכנסתי באדם בעת בריאתו כוחות חדשים כדי שיוכל לשלוט על רגשי הבושה ויחזור בתשובה.

בעוד ימים ספורים נצבים אנו לפני ה' יחד עם כל באי עולם העוברים לפניו. ולכן נתעורר נא לתשובה ונבקש מאת ה' לב חדש, רוח חדשה וכוחות חדשים בכדי שנוכל לעמוד על הדרך הנכונה. ויהי רצון שה' יתברך יחדש עלינו שנה טובה, שנת חיים ושלווה, שנת גאולה וישועה בתוך כלל עמנו.

